

با توجه به اینکه مجدداً بحث الحاق به FATF بالا گرفته و ایران برای مذاکره دعوت شده، پرداختن مجدد به اهمیت خروج ایران از لیست سیاه گروه اقدام مالی به نظر ضروری می‌رسد. اما می‌خواهم کمی به عقب برگردم. به اینکه چرا FATF به وجود آمد و چرا کشورها به آن ملحق شدند؟

برای آنکه اهمیت عضویت در FATF را بتوانیم توضیح دهیم، لازم است که این سازمان را به درستی بشناسیم. اولین موضوعی که می‌خواهم در خصوص آن صحبت کنم این است که چرا FATF به وجود آمد. کشورهای صنعتی با توجه به حجم پولشویی در دهه ۱۹۸۰ و افزایش جرائم سازمان یافته و بی‌ثباتی مالی بین‌المللی که ممکن بود به وجود آورد و همچنین به خاطر حفظ نظام مالی کشورها تصمیم گرفتند که یک سازمان بین دولتی برای مبارزه با پولشویی به وجود آورند و در نتیجه گروه ۷ کشور صنعتی یا G۷ این سازمان را در ۱۹۸۹ به وجود آورد و در پاریس مستقر کرد. تحول در FATF مرحله به مرحله صورت گرفت. اولین مرحله تأسیس و تمرکز بر پولشویی بود که در این مرحله ۴۰ توصیه در ۱۹۹۰ صادر شد؛ مرحله دوم در دهه ۱۹۹۰ صورت گرفت که مبارزه با پولشویی به همه جرائم سنگین گسترش پیدا کرد و در ۱۹۹۶ همه جرائم جدی گسترش یافت، مثل قاچاق انسان، قاچاق سلاح، قاچاق و کلاهبرداری مالی و... مرحله سوم پس از ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ صورت گرفت که اضافه شدن مقابله با تأمین مالی تروریسم (cft) بود که با انتشار ۹ توصیه ویژه برای شناسایی و مسدود کردن منابع مالی تروریستی، نظارت بر سیستم بانکی بین‌المللی و تراکنش‌های مرزی به اجرا درآمد. مرحله چهارم در دهه ۲۰۱۰ بود که تمرکز بر مقابله با اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی در دستور کار FATF قرار گرفت و آن را به الزامات خود اضافه کرد. توصیه هفت FATF کشورها را ملزم می‌کند تحریم‌های مالی هدفمند را در راستای قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل که به اشاعه سلاح‌های هسته‌ای، شیمیایی و بیولوژیک مربوط می‌شود، اجرا کنند. این توصیه بعد از قطعنامه ۱۷۱۸ کره شمالی اهمیت ویژه‌ای پیدا کرد؛ چون FATF از کشورها می‌خواهد که تحریم‌های مالی مرتبط با این قطعنامه‌ها را به طور کامل در قوانین ملی خود بگنجانند. مرحله پنجم که مطابق با شرایط امروز اقتصاد دنیاست، رویکرد ریسک محور و توجه به فناوری‌های نوین در اقتصاد امروز است که باید FATF منابع و اقدامات خود را در حوزه‌هایی متمرکز کند که از بابت موارد فوق مورد تهدید قرار می‌گیرد. گسترش مقررات برای ارزهای مجازی و رمز ارزها در شبکه جهانی FATF بیش از ۲۰۰ کشور و حوزه قضایی به مورد اجرا گذاشته‌اند.

پس با توجه به آنچه شما گفتید، این قرارداد برای ارتباطات بین‌المللی در حوزه مالی بسیار اهمیت دارد. بعضی به رابطه FATF و سوئیتف اشاره دارند و عنوان می‌کنند که این دو با هم ارتباط تنگاتنگی دارند و گشایش در الحاق به FATF، بازگشایی سوئیتف را تسهیل می‌کند. نظر شما در این خصوص چیست؟

ببینید بین این دو سازمان رابطه مستقیم سازمانی وجود ندارد، ولی در عمل ارتباطی مهم اینها را به هم پیوند داده است. FATF استانداردها و ضوابط مبارزه با پولشویی، مبارزه با تأمین مالی تروریسم و تأمین مالی سلاح‌های کشتار جمعی را تدوین می‌کند و در حالی که سوئیتف یک شبکه پیام رسان مالی بین بانکی بین‌المللی است که تراکنش‌ها و نقل و انتقالات بین بانک‌ها را ایمن و استاندارد انجام می‌دهد. دقت داشته باشید که سوئیتف خودش پول جابه‌جا نمی‌کند؛ پیام‌ها و دستور پرداخت بین بانک‌ها را منتقل می‌کند. برای اتصال به سوئیتف، بانک‌ها باید در چهارچوب قوانین بین‌المللی ضد پولشویی و ضد تأمین مالی تروریسم عمل کنند، که نقطه اتصال FATF و سوئیتف همین گزاره است. سوئیتف تحت فشار مقررات بین‌المللی و نهادهای ناظر ملزم است به بانک‌ها یا کشوری سرویس دهد که با الزامات پولشویی و مقابله با تأمین مالی تروریسم هماهنگ باشند و می‌دانیم که مرجع استاندارد مبارزه با پولشویی، مبارزه با تأمین مالی تروریسم و مبارزه با تأمین مالی اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی FATF است. بنابراین مشخص می‌شود که چگونه دو سازمان به هم عملاً پیوند خورده‌اند.

سؤال دیگری که در خصوص الحاق به FATF مطرح می‌شود، رابطه باقی ماندن ایران در لیست

«دکتر محمدمهدی بهکیش» در گفت‌وگوی اختصاصی با «ایران»:

دعوت FATF چراغ سبز اروپا به ایران است

بین تحریم و لیست سیاه FATF یک پیوند عملی و تقویتی وجود دارد

گفت‌وگو

بمانجان ندیمی

گروه اقتصادی

«گروه ویژه اقدام مالی موسوم به FATF بعد از ۶ سال، از ایران برای مذاکره حضوری دعوت رسمی به عمل آورد»؛ خبر، شیرین است. البته برای آنها که به دنبال شفافیت هستند و کاهش هزینه‌های

سیاه با تحریم هاست. همان‌طور که می‌دانید موضوع تحریم محدودیت‌های زیادی را برای ایران به دنبال داشته و مراودات بین‌المللی را با چالش‌های زیادی روبه‌رو کرده است. افکار عمومی می‌خواهد بداند که اگر ایران از لیست سیاه FATF خارج شود، تکلیف تحریم‌ها چه می‌شود؟ اصلاً تأثیری در کاهش تحریم‌ها دارد یا نه؟

اگر بخواهیم به صورت قانونمند به این سؤال پاسخ دهیم، باید بگوییم رابطه مستقیم حقوقی بین تحریم‌ها و FATF وجود ندارد. اما بایاید از یک زاویه دیگر هم به این موضوع نگاه کنیم. بین این دو یعنی تحریم و FATF یک پیوند عملی و تقویتی وجود دارد. وقتی ایران در لیست سیاه FATF قرار می‌گیرد، این هشدار را به جهان می‌دهد که بانک‌های ما و کشور ما مقررات FATF را نپذیرفته‌اند، در حالیکه تحریم‌ها راه‌های قانونی مالی در محدوده تحریم را مسدود می‌کند. عده‌ای هم ممکن است این محدودیت‌ها را اجرا نکنند. ولی در لیست سیاه FATF بودن تمام مؤسسات مالی و بانک‌ها را از مبادله با آن کشور محروم می‌کند. بنابراین نبودن در لیست FATF فقط به حیطة تحریم محدود نیست و در اینجااست که این دو می‌توانند همدیگر را تقویت کنند و تأکید می‌کنم که اگر تحریم‌ها برداشته شوند، ولی عضویت در FATF به نتیجه نرسد،

تبدلات تجاری را می‌خواهند. اما عده‌ای هم ممکن است از احتمال پیوستن ایران به FATF خرسند نباشند و حتی به این خبر، واکنش منفی نشان دهند. به هر روی، آنچه مشخص است، دعوت برای مذاکرات حضوری در این خصوص می‌تواند یک نشانه مثبت باشد از آنچه در پیش است. «ایران» در گفت‌وگو با دکتر محمدمهدی بهکیش، اقتصاددانی که سابقه حضور در اتاق مشترک ایران و ایتالیا را نیز در کارنامه کاری خود دارد؛ در خصوص پیام‌های این دعوت و تأثیر آن بر اقتصاد ایران پرسیده و ایشان نیز آثار پیوستن به گروه ویژه اقدام مالی را در

کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت تشریح کرده است. بهکیش بر این موضوع تأکید دارد که حتماً در مذاکره FATF بده-بستان‌هایی در کار است. از این رو گروه مذاکره کننده باید از اختیارات کافی برای تصمیم‌گیری برخوردار باشد و بتواند مذاکره را به سرانجام برساند. در غیر اینصورت این مذاکرات نیز مانند سایر مذاکرات بی‌نتیجه خواهد بود یا حداقل سال‌های زیادی طول خواهد کشید. تشریح دلایل ایجاد FATF و تأثیر آن بر تحریم‌ها از دیگر موضوعاتی است که در گفت‌وگوی پیش رو از زبان بهکیش خواهید خواند.

تأمین منابع مالی تروریسم است. این کنوانسیون مقابله با اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی را نیز مدیریت می‌کند. ایران برای پیوستن به FATF باید این کنوانسیون را تصویب کند. CFT بخشی از استانداردهای بین‌المللی است که با همکاری FATF و کنوانسیون پالمو به بهبود شفافیت مالی و مقابله با جرایم مالی کمک می‌کند. توجه داشته باشیم که کنوانسیون پالمو به مقابله با جرایم می‌پردازد، در حالی که کنوانسیون CFT تأمین مالی این فعالیت‌ها را زیر نظر چه از نظر حقوقی، چرا که ما مقررات بین‌المللی را دور می‌زنیم. دور زدن تحریم‌ها بدمسوزی گسترده در کشور دارد؛ یعنی از دانش‌آموز و کارمند و تاجر و صنعتگر و مدیر همه یاد می‌گیرند که مقررات را می‌شود به راحتی دور زد و نگران پیامدهایش نبود. علاوه بر آن هزینه مستقیم تحریم‌ها بسیار گزاف است که اکثراً با آنها آشنا هستیم. چاره آن است که با تحریم‌کنندگان به توافق برسیم و کشور را از این ظلم رهایی بخشیم. اگر از لیست سیاه

بنابراین در کشور ما تجارت عملاً به صورت قاچاق یا شبه‌قاچاق انجام می‌شود و هزینه گسترده‌ای را برای ایران بوجود آورده است، چه از نظر مالی و چه از نظر حقوقی. چرا که ما مقررات بین‌المللی را دور می‌زنیم. دور زدن تحریم‌ها بدمسوزی گسترده در کشور دارد؛ یعنی از دانش‌آموز و کارمند و تاجر و صنعتگر و مدیر همه یاد می‌گیرند که مقررات را می‌شود به راحتی دور زد و نگران پیامدهایش نبود. علاوه بر آن هزینه مستقیم تحریم‌ها بسیار گزاف است که اکثراً با آنها آشنا هستیم. چاره آن است که با تحریم‌کنندگان به توافق برسیم و کشور را از این ظلم رهایی بخشیم. اگر از لیست سیاه

یکی از سوالات پرتکرار این روزها در مورد تجارت خارجی است که با الحاق به FATF چه آینده‌ای پیش رود؟ آیا می‌تواند مراودات تجاری ما را بیشتر کند و تسهیل تجارت را به دنبال داشته باشد؟

بله می‌تواند و توضیح می‌دهم که چرا می‌تواند تجارت را تسهیل کند. ببینید تجارت خارجی ایران تحت لوای تحریم‌ها و نبود عضویت در FATF عموماً به صورت غیررسمی صورت می‌گیرد.

چرا همچنان برخی از افراد با مذاکره با FATF مخالفت می‌کنند؟ مشخصاً زمانی که محدودیت‌هایی در هر فضایی ایجاد می‌شود، افراد به دنبال راه‌های ماینر هستند تا چرخه از کار نیفتد. بازار مالی هم از این قاعده مستثنی نبوده. در این سال‌ها قرار گرفتن ایران در لیست سیاه FATF موجب ایجاد بازارهای غیررسمی شده است که سال‌هاست فعال هستند. از سوی دیگر هزینه تجارت نیز به واسطه نبود ارتباطات مالی بالا می‌رود و آنکه در این میان سود می‌برد، کسی است که در شبکه غیررسمی فعالیت می‌کند. مشخص است که چنانچه ایران از لیست سیاه خارج شود، منافع عده‌ای تحت تأثیر قرار می‌گیرد و نمی‌توانند مانند گذشته در بازارهای غیررسمی جولان بدهند. این گروه قطعاً در مسیر مذاکره سنگ‌اندازی می‌کنند و جو سازی‌هایی علیه FATF به راه خواهد افتاد. البته برخی هم از روی خیرخواهی ممکن است انتقاداتی بکنند که به نظر من باید راهشان را جدا کنند از آن گروه.

هنوز هیچ گشایشی در زمینه FATF اتفاق نیفتاده؛ ولی با یک خبر مثبت، بازار سرمایه در همان روز واکنش نشان داد. پس تأثیر روانی اخبار مثبت انکارناپذیر است. در میان مدت نیز به تدریج ما وارد همکاری با بانک‌های خارجی خواهیم شد

پس به اعتقاد شما مذاکره برای خروج از لیست سیاه FATF همانقدر مهم است که مذاکره برای لغو تحریم‌ها؟

بله؛ مذاکره برای خروج از لیست سیاه گروه اقدام مالی و مذاکره برای رفع تحریم‌ها بشدت به همدیگر وابسته هستند و بنابراین گروهی که می‌خواهند مذاکره کنند و به میز مذاکره با گروه اقدام مالی بروند باید اختیارات خاصی داشته باشند تا بتوانند برای بده-بستان‌هایی که در آنها مطرح می‌شود، تصمیم بگیرند. این مذاکرات نمی‌تواند به صورت غیرمستقیم صورت گیرد. بنابراین کسانی که برای مذاکره می‌روند ضروری است که زبان انگلیسی فنی و سلیس را بدانند و به مقررات FATF، تحریم‌ها و مقررات داخلی کشور تسلط کافی داشته باشند.

آقای دکتر حالا که ایران به میز مذاکره با FATF دعوت شده، می‌توان این اتفاق را نشانه‌ای مثبت برای تغییر رویکرد نسبت به ایران دانست؟

مطمئناً این خبر خوبی برای اقتصاد ایران است. به اعتقاد من نشانه‌های این دعوت مثبت است. همان‌طور که می‌دانید، بیشتر غربی‌ها استانداردهای گروه اقدام مالی را قبول می‌کنند و در خصوص حضور یا عدم حضور یک کشور هم آنها هستند که بر اساس آنچه قواعد و قانون است، تصمیم می‌گیرند. اگر بخواهیم از این زاویه به قضیه دعوت از ایران نگاه کنیم، می‌توان آن را چراغ سبزی از طرف اروپا دانست که می‌خواهند ایران را به فضای مالی جهان برگردانند و مذاکرات سیاسی را هم احتمالاً با رویکرد مثبت دنبال کنند. به عبارتی، غرب درپشته‌ها را باز کرده‌است.

فکرمی‌کنید در حال حاضر ایران و مقامات ایرانی تمایلی به خروج از لیست سیاه FATF دارند؟

فکرمی‌کنم این تمایل وجود دارد. چراکه اوج FATF هم به نوعی تصویب شده است. سیاستمداران باید بدانند که نتیجه مثبت این مذاکره هم می‌تواند آثار سیاسی مثبتی داشته باشد و هم می‌تواند اقتصاد را به سمت ورود به زنجیره‌های تولید جهانی پیش ببرد. تأکید می‌کنم که FATF شاه‌رگ فعالیت اقتصادی بانکی در دنیاست که اگر درست عمل کند نه تنها فساد در شبکه بانکی از بین می‌رود، بلکه هزینه‌های مبادله کاهش یافته و آنچه قبلاً قاچاق محسوب می‌شده را به مسیر رسمی می‌برد.

بعضی از کارشناسان هم عنوان می‌کنند که مذاکره با FATF در کوتاه مدت تأثیری برای ایران ندارد. آیا واقعاً همینطور است؟

ببینید در کشور ما انتظارات نقش پررنگی دارد. تصور کنید هنوز هیچ گشایشی در زمینه FATF اتفاق نیفتاده؛ ولی با یک خبر مثبت، بازار سرمایه در همان روز واکنش نشان داد. پس تأثیر روانی اخبار مثبت انکارناپذیر است. اما در میان مدت، به تدریج ما وارد همکاری با بانک‌های خارجی خواهیم شد. باید توجه داشته باشید که اعتبار را باید ساخت. مثل قدیم که بازاری‌ها اعتبار را با سال‌ها تلاش می‌ساختند، و در جهان هم برای جلب اعتماد و اعتبار باید زمان گذاشت. اما در بلند مدت، تأثیر الحاق به این قرارداد مهم‌تر خواهد شد. چراکه با کاهش ریسک همکاری با ایران، سرمایه‌گذاران خارجی تمایل به حضور در اقتصاد مار خواهند داشت.

و حرف آخر؟

به عنوان جمع‌بندی این صحبت‌ها باید بگوییم که دعوت به میز مذاکره بسیار مثبت است و باید از این فرصت استفاده کنیم. از سوی دیگر در این شرایط مطبوعات نقش مهمی بر عهده دارند که از مزایای این مذاکره به همه جامعه اطلاع‌رسانی کنند. همه جامعه و تصمیم‌گیران باید بدانند که خراب کردن آسان است و ساختن سخت. ولی هیچ وقت دیر نیست. شاید مذاکره با FATF زمان‌بر باشد و زحمت داشته باشد، اما به هر حال نمی‌توان تأثیر آن بر اقتصاد را انکار کرد.

برش